

Kristus a duchovní svět

O hledání svatého Grálu

ČTVRTÁ PŘEDNÁŠKA

Lipsko, 31. prosince 1913

Jak se připravovalo, čeho se mělo dostat pozemskému vývoji lidstva Mystériem Golgoty, o tom jsme hovořili včera. Mluvili jsme o trojím prostoupení jedné z bytostí vyšších hierarchií Kristem a našli jsme v neobyčejném řeckém projevu postavy Apollóna doznívání toho, co se událo na konci atlantské doby jako dávná předpověď Mystéria Golgoty.

Nyní se budeme zabývat tím, že budeme hledat, jak působilo to, co takto proniklo do vývoje lidstva. K tomu bude nejprve třeba poněkud charakterizovat základní povahu světových názorů, které se objevily v poatlantské době jako dozvuky, jako následná působení této trojnásobné Kristovy události, události, která podle našeho včerejšího výkladu byla do jisté míry ukončena na konci atlantské doby.

Pokusme se proniknout do základní povahy světových názorů vzniklých v poatlantské době. Vznikly tím, že v tom, čím se lidská duše stala prostřednictvím všeho toho, o čem jsem vám včera vyprávěl, působilo něco dále. Tyto poatlantské světové názory jsou vskutku jakoby zrcadlením této trojnásobné Kristovy události v poatlantských lidských duších.

Z tohoto hlediska je zapotřebí říci o první době poatlantské jen málo slov; charakterizovali jsme ji již častěji z jiných hledisek. Zde má být řečeno jen to, že byla, pokud jde o spiritualitu, dosud nejvznešenějším poatlantským kulturním obdobím vůbec, že však do duší svátých Řišiů a jejich vyznavačů přinášela ještě něco, co bylo jistým způsobem málo proniknuto oněmi hlubokými tajemstvími, o nichž jsem hovořil včera.

První poatlantský světový názor, který se nám ukazuje jako bezprostřední působnost této trojí Kristovy události, je světový názor, který vznikl z podnětů Zarathustrových. Nyní musím podotknout, že budu muset použít takových slov, která znějí, um jak je dnes obvyklé jich používat, abstraktně a suše, dokonce puntičkářský. Avšak ať hledáme v řeči jakkoliv, nemáme zprvu žádná jiná slova k dispozici. A zde bych rád apeloval na vaše duše, aby chápaly za slovy, která budu nyní používat, něco nekonečně duchovnějšiho, než co pod těmito slovy dnes rozumí suchá věda. S ohledem na toto hledisko, nazval bych Zarathustrův světový názor, názorem „chronologie“. Ještě dále za oběma bytostmi, za Ahura Mazdao a za Ahrimanem vzhlíží světový názor Zarathustrův k Zaruana akarana - působnost času. Nikoli však času abstraktního, jak jej dnes chápeme my, nýbrž času myšleného jako bytost, bytost živoucí, nadosobní. Zarathustrův názor pohlíží na tuto bytost, kterou musíme pojmout do slova „čas“ tak, že z této bytosti vycházejí ti, kdo vládnou času: zprvu ony duchovní bytosti, které jsou symbolizovány ve světovém prostoru zvířetníkem, Amšaspandové. Řídí, uspořádávají svým počtem šesti, nebo, přibereme-li k tomu ty oproti stojící, jejich antipody, svým počtem dvanácti. Izedové, kteří se nacházejí pod těmito Amšaspandy, v počtu 28 až 31, jsou duchové nižšího řádu, služebníci vznešené bytosti času, řídicí dny v měsíci. Do onoho podivuhodného souladu pohlíželo vědomí Zarathustrovo, souladu, který působí ve světě prostřednictvím sil a symbolizuje se v počtu, který je dán všemi poměry a kombinacemi dvanácti z čísel od 28 do 31. To vše zřel názor Zarathustrův, vše co do světa proudí a vlní se v něm, tím, že ve velkém světovém orchestru spoluznějí nástroje v těchto číselných poměrech. To pokládal světový názor Zarathustrův za něco, co přináší světu řád, co jej harmonizuje, uvádí v

soulad. Chtěl jsem na tyto poměry jen poukázat. A poněvadž tomu tak je, poněvadž v tom, co spojuje dohromady a ve tvoření zároveň rozlučuje, co do sebe přijímá názory světa a zároveň je duchovně proměňuje a přenáší na jiný stupeň, poněvadž Zarathustrův názor zří v „čase“ něco co žije, něco nadosobního, tak smíme, zduchovňující toto slovo, nazvat tento světový názor „chronologií“, přičemž myslíme zároveň na boha Chronose, na toho, jenž řídí čas.

Pak přicházíme do třetího poatlantského období, které jsme již včera charakterizovali jako to, kdy duše byly ke svému vědění podněcovány bytostnými silami zářícími z hvězd, kdy tajemství světa bylo zřeno nejen v nadsmyslových oblastech vládnoucích vztazích bytosti času, nýbrž i tam, kde tajemství světa vstoupilo do smyslového bytí a člověk v oblasti tohoto smyslového bytí, v putování hvězd a v písmu, které hvězdy píší do světového prostoru, spatřoval to, co harmonizuje světové bytí, co jej přivádí k souznění. Tento světový názor bych nazval astrologií. Po chronologii následovala astrologie. A vše to, co odhaluje ryzí, pravá chronologie Zarathustrismu, co odhaluje ryzí, pravá astrologie egyptských a chaldejských mystérií, to vše bylo podníceno tajemstvími, která před velkou atlantskou katastrofou působila na svět prostřednictvím tří Kristových skutků.

A co následovalo v řečtví nebo době řecko-latinské? To, co nyní vyslovím, platí nejen pro Řecko a Řím, nýbrž i pro ostatní krajiny Evropy. Pokusil jsem se to včera objasnit na jedné události, platí to však pro celý západ. Můžeme znovu pohlédnout na to, jak Řek uctíval Apollóna, tento odlesk ná- tanského chlapce Ježíše, jakým však byl ještě na konci atlantské doby. Pravili jsme: Apollón přišel do věštírny v Delfách ze země Hyperborejské, ze severu. Prostřednictvím Pýthie vyslovoval v době léta to nejdůležitější, co si Řek přál slyšet. Na podzim se vracel nazpět do své Hyperborejské země. Uvedli jsme toto putování Apollónovo v souvislost s putováním Slunce. Poněvadž je to však Slunce duchovní, které promlouvá prostřednictvím Apollóna, tak putuje na sever, když fyzické Slunce odchází na jih. Mýty skýtají nekonečnou moudrost, jestliže na ně pohlížíme ve světle pravého okultismu. A přeci to nebylo pohlížení vzhůru k hvězdám, co symbolizovalo Řekům Apollóna; uctíval-li Řek Apollóna, nepohlížel vlastně ke Slunci jako k jeho zevnímu hvězdnému symbolu.

Předstupují před nás tyto zemské síly jako působnost zemská. Ve formě vodních sil nám bible podává zprávu o potopě světa jako o další důležité události po stvoření Adama, pozemského člověka. A přejdeme dále až do doby Mojžíšovy: Studujeme-li správně, oč se zde jedná, vidíme všude účinky země. Mojžíš přistupuje se svou holí ke skále a dává ze země vytrysknout vodu. Mojžíš vystupuje na horu. To, co souvisí s působením Země na hoře a co se přímo na této hoře odehraje, je zemská působnost. Neboť tuto horu si smíme představovat jen jako sopečnou nebo alespoň jako horu sopce podobnou. Není to Sinaj, který máme obyčejně na mysli, nýbrž je to působnost zemská. V ohnivém sloupu, v němž Mojžíš stojí, máme spatřovat něco podobného, jako když na italských sirných kopcích spálíme kus papíru a vznikne kouř; tak vystupuje z hory zemská působnost, ohnivý kouř. A v zemské působnosti viděli Židé vždycky symboly. Před nimi putoval bouřkový mrak nebo ohnivý sloup: působnost zemská. Mohli bychom jít hluboko do podrobností a všude bychom shledali, že duch Země působí v tom, o čem hovoří Mojžíš jako o zjevení Boha Jahve. Mojžíš zvěstuje geologii. Nikdy neporozumíme hlubokému rozdílu mezi hebrejským a řeckým světovým názorem, nebudeme-li vědět, že světovým názorem řeckým je meteorologie a hebrejským názorem geologie. O všem tom živém a rozvíjejícím se, co se nachází v okolí Reka a co on prožívá, o všem tom smýšlí v souvislosti se silami proudícími z kosmu do zemských živlů, do vzduchu obklopujícího Zemi, do všeho, co se nachází v blízkosti Země. Vše to, čím se cítí být obklopen hebrejský světový názor, je vázáno na síly vyvíjející se od Země směrem vzhůru, na síly vázané na Zemi. Ano, i strasti hebrejského národa vycházejí z charakteru pouště, z toho, co je vázáno na Zemi a její působnost. Geologie ovládá osud hebrejského národa. Geologie, úrodnost země to je, která je formou zvědavosti láká do jim zaslíbené země.

A Pavel ovšem ví, že toto vědomí o souvislosti s duchem Země je následným působením předzemskeho činu Kristova; neboť Pavel upozorňuje na to, že to byl Kristus, jenž krácel před Židy způsobil, že v poušti vytryskla voda ze skály. A kdybychom dokonce přešli od bible k významným pověstem hebrejského národa, zjistili bychom, jak je obsah těchto pověstí prostoupen zde zmíněnou geologií. Zde se nám vypráví, jak Jahve, když utvářel ze země člověka, vyslal služebné anděly, aby ze všech částí země shromáždili rozmanité barvy země, různě zbarvenou půdu, aby vše, co patří k zemi, promísil ve schráně Adamově. Dnes bychom řekli: Jehova usiloval o to, aby postavil člověka na Zemi tak, že bude ve své pravé bytosti vrcholem vývoje, výkvětem, korunou stvoření Země. Můžeme říci: Chaldecům, Egypťanům, stoupencům Zarathustry, Řekům, evropským národům střední a severní Evropy bylo na člověku nejdůležitějším to, co přicházelo z duchovního světa. Židům je nejdůležitějším na člověku to, co souvisí se Zemí a jejími silami. Jahve je pocíťován jako Bůh duchovně vládnoucí Zemi.

Tak vidíme, že za nejdůležitější událost čtvrtého poatlantského období lze považovat to, že se staví geologie po bok meteorologii. A to je nyní podivuhodně vyjádřeno svým duchovním protiobrazem ve starožidovském proroctví.

Oč vlastně usilovali tito proroci? Pokusme se poněkud nahlédnout do nitra těchto prorockých duší: Izajáše, Jeremiáše, Ezechiela, Daniela, Joela, Jonáše a Zachariáše. Oč usilovali? Ano, když skutečně nezaujatě studujeme tyto prorocké duše, zjišťujeme: usilují, v základě vzato o to, postavit do popředí duševního života zvláštní lidskou duševní sílu a potlačit jinou, zatlačit ji jaksi do hlubin duševního života. Již jsem vás upozornil na to, jak ve výtvorech Michelangelových, o kterých jsem hovořil, jsou proroci vypodobněni vždy tak, že sedí v hlubokém zamyšlení, jakoby nesení niterným duševním klidem, takže vidíme: to, čemu jsou jejich duše oddány, souvisí ve svých hluboko sahajících základech s tím, co je věčné. Jako protiklad umísťuje Michelangelo do těchto výtvorů Sibyl, do nichž působí zemské živly, působí tak, že u jedné z nich vlají její vlasy ve větru, že se vítr opírá dokonce i do jejího modravého vrchního roucha; pod tímto vlivem větru, pak prorokuje. Jinou vidíme uchvácenou niterným žářem: ve zvláštním pádném pokynu ruky vidíme oheň, pozemský živel. A tak bychom mohli ještě jednou probrat povahu těchto Sibyl: jsou nadány duševními silami, které do duší pronikají bezprostředně z elementárního zemského okolí. Tyto síly Sibyl, které takříkajíc nasávají do duše ducha zemských živlů, ducha, který se skrze tyto síly projevuje, byly tím, co se snažili proroci starého židovství zatlačit do pozadí. Budete-li skutečně nezaujatě číst celou historii proroků, zjistíte: prorok usiluje - v tom spočívá jeho vnitřní cesta - potlačit v sobě působení, podstatu Sibyl, nedopustit, aby se projevil.

Apollón proměňuje rysy Sibyl u Pýthie tím, že se do nich sám noří a promlouvá skrze Sibylu. Proroci chtějí též ve svých duších potlačit rysy Pythie a pěstovat pouze to, co působí v jasné síle já, onoho já, jež je spojeno se zemí, jež k zemi patří a je duchovním protějškem geologického elementu. Tak jako se v míru a pokoji ohlašuje v já to, co je věčné, mlčí-li působení Sibyl, a ustává-li veškerá vnitřní bouřlivost, je-li toto vše potlačeno, vládne-li jenom mírnost a hledí-li se do základů věčnosti, to chtěly v základech své duše vyvinout židovští proroci a jejich zvěstování měla vycházet z takového rozpoložení, jež v duši hledá to, co odpovídá v nejvyšší míře geologii. Tak k nám zaznívá strhujícím způsobem od těchto proroků to, co je projevem geologického elementu, a zvláště pak to, co se událo později jinak, než to proroci předvíдали; ukazuje nám to právě, jak je základní rys proroků geologický. Budoucí říše, která má však být vnější formou vázána na zemi a jež má vystřídat říši dosavadní, nebe na Zemi, to je to, co především zvěstují proroci - tak úzce jsou spojeni s geologií.

A ještě do prvních dob křesťanství proudí tento geologický element proroků, když lidé očekávají opětovný příchod Mesiáše, ale tak, že má sestoupit z oblaků a na Zemi založit pozemskou říši. To, co zazařuje v židovské kultuře pochopíme jen tehdy, budeme-li to chápat tímto způsobem, chápat jako geologii. To bylo touhou proroků, to bylo to, o co se zasazovali u svým žáků: potlačit podstatu Sibyl, vše to, co vede duši do hloubky

nevědomí, a vyvíjet to, co žije v já. Všechny ostatní národy mají jiný vztah ke svým bohům, než Židé ke svému Jahvemu. Vztahy jiných národů ke svým bohům byly dány, neboť vyjadřovaly doznívání toho, co se vytvořilo jako poměr člověka k duchům vyšších hierarchií během doby saturnské, sluneční a měsíční. Židovský národ měl vyvinout zvláště to, co se mohlo vyvinout během doby zemské. Když má ale já vytvořit poměr ke svému Bohu ze sebe sama, jak se to projevuje? Nikoliv jako vnuknutí, takže by snad také i to morální bylo něčím jako vetkávání božských sil do duší - nikoliv jako vnuknutí, nýbrž jako přikázání. Forma přikázání, jak ji máme v Desateru, ta se objevuje teprve u židovského národa. I když věda podivuhodným způsobem bájí o dřívější existenci Přikázání - Chamurapi a tak dále, nemohu se nyní zabývat výmysly novější vědy - to, co se ohlašuje jako Přikázání, kdy se lidské já ocitá bezprostředně před Bohem a přijímá od Boha normu, předpis tak, že ji toto já musí z niterné vůle následovat, s tím se setkáváme poprvé u židovského národa. Právě tak se poprvé setkáváme u židovského národa s tím, že Bůh uzavírá s národem smlouvu. Jiní bohové působí prostřednictvím sil, jež vždy mají co činit s podvědomím duše. Porovnejme to opět s tím, jak Apollón působí prostřednictvím Pýthie, jak se musela duše přicházející k Pýthii připravovat, aby k ní mohl promluvit Bůh: Apollón promlouval prostřednictvím duševního života Pýthie, života nořícího se do podvědomí. Naproti tomu stojí Bůh Jahve, který promlouvá svými Přikázáními, který uzavírá se svým národem smlouvu a který mluví bezprostředně k Já duše. A když se stalo, že působení pohanských národů ovlivnilo židovský národ, což se stávalo v židovském národě častěji, tu proroci ihned horlivě usilovali o to, aby do Židů nevnikly žádné nevědomé síly a aby všechno spočívalo v úmluvě s Bohem, na zásadě Přikázání. O to tito proroci obzvláště pečovali.

A nyní se pokusme pohlédnout zpět na to, do čeho jsme chtěli proniknout tím, co nám poskytují okultní poznatky - pohlédnout zpět na to, co jsme se pokusili učinit názorným právě tím, co bylo řečeno.

Včera jsme poznali trojnásobný Kristův čin, jenž se udál v době lemurské a atlantské. Viděli jsme, jak třikrát Kristus pronikl onu bytost, jež se později objevila jako nátanský Ježíš, avšak pronikl ji tak, že tato bytost nevstoupila do pozemského těla, nýbrž zůstala v duchovních světech. A upřeme-li zrak na to, co se zde událo, tak musíme říci: co se událo v Atlantidě, proudilo odtamtud pak na východ. Eliáš například byl jedním z proroků. Jak se projevuje tento Eliáš jako prorok? Slouží Bohu Jahve, slouží mu tak, že v jeho duši žije doznívání trojnásobného Kristova činu. V jeho duši žije poznání: já musím především, jako prorok Jehovův, tohoto Jahve zvěstovat tak, že v něm žije Kristus, který má později uskutečnit Mystérium Golgoty; že v něm žije působnost, které dal Kristus při třetí události vprout - dit na konci atlantské doby do kosmu. Eliáš zvěstoval Jehovu proniknutého Kristem. Kristus žil již v Jehovovi, v Bohu Jahve; ale žil jakoby v tom, co se odráží zpět. Jako je měsíční světlo odraženým slunečním světlem, tak Jahve odráží zpět záři oné bytosti, jež pak žila v Kristu. Kristova bytost zářila zpět, odrážela se od Boha Jahve nebo Boha Jehovy. Avšak v duchu doznívání trojnásobného Kristova skutku působil takový posel jako Eliáš, který jakoby přímo putoval před nátanskou bytostí Ježíšovou, jak tato zprvu duchovně kráčela ze západu na východ, aby pronikala kulturami a aby se později zrodila jako jeden z chlapců Ježíšů. To, co v nadbytku proudilo z meteorologie, zejména bylo-li to spojeno s geologií, to pociťovali lidé všech národů jako předzvěst.

Prožíváme zvláštnost, že na místě, jež se pak stalo tak významným pro rozvoj křesťanství, se uskutečnila jedna z těchto předpovídaných skutečností. Vidíme, jak na nejrůznějších místech přední Asie, ale také Evropy, se slaví svátky, které jsou přímo předzvěstí Kristovy události, předzvěstí Mystéria Golgoty. Kult Adónisův a kult Attisidův byly právem označovány jako prorocké předzvěsti události Golgoty. Avšak pohlédneme-li správně na veškeré tyto svátky, vidíme vždy, že v nich je to budoucí zobrazováno ještě jako to meteorologické. Bůh, který je zde jako Adónis usmrčen a opět vstane z mrtvých, není myšlen jako ztělesněný, v těle, nýbrž to, co lidé považují za Boha, je zprvu obrazem:

Obrazem oné andělské bytosti, která byla na konci atlantské doby prostoupena v duchovních výšinách Kristem a stala se později nátanským chlapcem Ježíšem. Ve službě Adónisovi a Attisidovi slavili lidé osud nátanského chlapce Ježíše. A bylo to světodějnou karmou - možná budete za tímto slovem hledat ještě něco více - že na místě, kam klade bible s jistým oprávněním zrození chlapce Ježíše - že v Betlémě byl dříve pěstován kult Adónisův. Betlém byl jedním z míst, kde se pěstoval kult Adónisův. Často se tam oslavoval umírající a z mrtvých vstávající Adónis a byla tak, tím, že se vyvolala následující vzpomínka, připravována aura: jednou žila v duchovních výšinách bytost, jež tehdy ještě náležela k hierarchii andělů, bytost, která měla později přijít na Zem jako nátanský chlapec Ježíš, bytost, která však tehdy, na konci doby atlantské, byla prostoupena Kristem. Co se tehdy odehrálo, aby došlo k harmonizování myšlení, cítění a chtění, to bylo slaveno ve svátku Adónisově. A na místě směrem k Betlému, kde byl tento svátek Adónisův slaven, je také místo narození nátanského chlapce Ježíše. A slova podivuhodně souznívají, moji milí přátelé. Což nevidíme, tím, že jsme dospěli k trojnásobné Kristově události, k nadzemské Kristově události, jež třikrát předcházela Mystériu Golgoty, což nezříme Krista, jak putuje ze západu na východ k místu, kde se má uskutečnit Mystérium Golgoty? Což nezříme, jak v Eliášovi předem vysílá svého posla a nevíme, jak se tento posel ve své nejbližší inkarnaci znovu objevuje jako Jan Křtitel? A není nám o něm v podivuhodném souzvuku slov výslovně řečeno: vyslal napřed svého anděla, aby ho zvěstoval? To můžeme říci právě tak o Janovi jako o Eliášovi. O Eliášovi ještě lépe, - což pochopí ti, kteří si vzpomenou na moje vylíčení Eliáše, kde jsem zobrazil, že Eliáš zůstal v duchovních výšinách a měl jen svého zástupce, jehož prostřednictvím působil, takže on sám na Zem nikdy nesestoupil. Jestliže to takto přijmete, pak přísluší výrok: poslal před ním anděla svého, ještě lépe Eliášovi, než Janovi. Takoví poslové byli vždy poslové Krista, putujícího ze západu na východ.

A nyní to, co bylo geologií u židovského národa, mělo být proniknuto touto duchovní bytostí, kterou jsme se od včerejška naučili pozorovat v její zvláštní působivosti pro Zem. Geologie měla být proniknuta Kristem. Lidé měli ducha Země vnímat novým způsobem, jaksi jej odloučit od Země. To se však mohlo stát pouze příchodem síly, která tohoto ducha Země oprostila od zemských sil. To se udalo tím, že aura Země proniknuta silami Krista a Země sama se tím stala něčím jiným. Do sil, které Bůh Jahve zbavil pout, vešel Kristus a sám tyto síly proměnil.

Přehlédneme-li toto vše, pak pochopíme jedno: pochopíme, proč byl Apollónovi dán jako symbol vavřínu. Pro toho, kdo alespoň z části s pomocí duchovní vědy vniká do nauky o rostlinách, je vavřínu rostlinou silně související s meteorologickými poměry. Vavřínu je zcela utvářen a vybudován z toho, co je podstatou meteorologie. Jiná rostlina je na Zem vázána mnohem těsněji, je takřka výrazem poměrů geologických. A vnímá-li člověk olej, který charakteristicky prostupuje strom olivovník tak, že vyciťuje ve vlastní duši živost elementárních sil z toho, že olivovník je rostlinou, na kterou je možno naroubovat jiný výhonek, kterému se právě na této rostlině nejlépe daří, pak člověk pociťuje, jak Země dává olivovník vnitřně proniknout olejem. V oleji pociťujeme pulzovat pronikání toho, co je zemské.

A nyní si vzpomeňme na něco, čeho jsem se dotkl ve druhé přednášce, vzpomeňme si na Pavla, jenž byl povolán k tomu, aby vystavěl spojovací most mezi starohebrejským dávnověkem a křesťanstvím, mezi geologií a kristologií. Činnost Pavlova se rozvíjí, jak jsme pravili, v oblasti výskytu olivovníku. A vnímáme-li Apollóna v parách vystupujících z horské rokliny, skrze něž podněcuje Pýthii a vyslovuje v moudrosti lidské osudy, tak můžeme také pociťovat elementární síly, jež proudí prostřednictvím olivovníku do okolí a do nichž je vložena Pavlova duševní síla. Můžeme ji pociťovat v jeho slovech. Přímo se noří do olivovníku, aby procítil tento strom v jeho auře a dal se touto aurou inspirovat, aurou, v jejíž geologické oblasti leží jeho působnost.

Dnes čteme velmi, velmi abstraktně. Myslíme si, že i to, co vyslovovali starší autoři, je tak abstraktní a související pouze s mozkiem, jako to, co vyslovují často autoři novější.

Nemyslíme na to, jak nejen pouhý rozum a rozumnost, jak veškeré duševní síly mají původ v počátcích Země a mohou souviset s tím, co dává určité oblasti její ráz. Oblasti Pavlova působení dával ráz olivovník. A jakoby chtěl k sobě pozvednout židovskou geologii, sděloval - tím, k čemu se povznesl olivovníkem - nejvýznamnější věci o vztahu člověka prostoupeného Kristem k tomu, čím jsou lidé od Krista vzdáleni. Což neslyšíme podivuhodná slova Pavlova, která nemáme chápat abstraktně, nýbrž která chceme vnímat jako něco, co má elementárně své kořeny v jeho duši, jako něco, co on chce razit ze základu své duše jako slovo, kterým chce uvést ve vztah pohany obrácené na křesťanskou víru se Židy - což neslyšíme ta podivuhodná slova?

— „*S vámi, pohané mluvím; neboť pokud jsem apoštolem pohanů, chci svůj úřad velebit, a rád bych ty, kteří jsou mé krve, podnítil k horlivosti a některé z nich přivedl ke spáse. Neboť je-li jejich ztráta světa smířením, což by to bylo jiného, nežli přijmout život od mrtvých. Je-li kvas svaty, pak je i těsto svaté. Jsou-li však některé větve ulomeny a ty, poněvadž jsi byl planou olivou, byl jsi mezi ně naroubován a stal jsi se účastným kořenu i šťávy v olivě, nevynášel se vůči ratolestem. Vynášíš-li se vůči nim, pak věz, že ty neneseš kořen, nýbrž kořen nese tebe. Tak ty pravíš: větve jsou ulomeny, abych já byl do nich naroubován. Správně je řečeno: byly ulomeny pro jejich nevíru; ty však stojíš svou vírou. Nebud' pyšný, nýbrž boj se. Neušetřil-li Bůh přirozených větví, neušetří zajisté ani tebe. Proto pohlížej na dobrotu i vážnost boží; vážnost vůči těm, kteří padli, dobrotu však vůči tobě, pokud v dobrotě zůstáváš; jinak budeš také odříznut. A oni, pokud nezůstanou v nevíře, budou naroubováni; Bůh je zajisté může opět naroubovat. Neboť tak jak ty jsi byl odříznut z olivy, která od přírody byly planá, a proti přírodě jsi byl naroubován na olivu dobrou, čím spíše budou přirození naroubováni na jejich vlastní olivu.*“ Tak mluvil ten, o němž budeme zítra dále mluvit, jak vyzvedl z židovské geologie to, co měl říci; jak elementární sílu, která v olivovníku působí ze Země vzhůru, působící ze Země směrem vzhůru v olivovníku, použil tak velkolepým způsobem k vyobrazení toho, co měl říci.